

Nicoleta IFRIM³ & Elena IANCU
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

ASPECTE LITERARE REFLECTATE ÎN REVISTA „ROMÂNIA LIBERĂ” DIN ANUL 1976

În numărul 9705 al cotidianului, din 8 ianuarie, în articolul *Literatura și cultura în fața istoriei*, Nicolae Balotă, după o inventariere a marilor personalități din sfera criticii literare românești și a celor ce au semnat studii de referință (George Călinescu, Titu Maiorescu, Lucian Blaga, Paul Cornea, Ovidiu Papadima ș.a.), apelând la una dintre afirmațiile lui G. Călinescu (care îi servea), conform căreia „civilizația și cultura poporului român sunt străvechi și literatura nu-i decât o formă secundară și deloc obligatorie...”, concluzionează:

„cercetările ultimilor ani vor duce, fără îndoială, la înălțarea unor noi construcții, a unor ample sinteze, în domeniul istoriei literaturii române ca parte a istoriei culturii noastre”.

Pe data de 14 ianuarie, în cadrul rubricii „Vitrina cărții”, comitetul redacțional anunță și prezintă apariția jurnalului publicat de Mircea Zăciu la editura Cartea Românească, *Camil Petrescu: Note zilnice*, ce reproduce notațiile scriitorului din perioada 1927-1940, ce dezvăluie

„motivele de nemulțumire, de șovăială și de neliniște, care se vor dezvolta atât de cursiv și de ordonat în cărți”.

³ Coordonator postdoctoral în cadrul Proiectului cofinanțat din *Fondul Social European* prin *Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020*. Axa prioritară 6 - *Educație și competențe*. Obiectiv specific 6.13 - *Creșterea numărului absolvenților de învățământ terțiar universitar și nonuniversitar care își găsesc un loc de muncă urmare a accesului la activități de învățare la un potențial loc de muncă/cercetare/innovare, cu accent pe sectoarele economice cu potențial competitiv, identificate conform SNC, și domeniile de specializare inteligentă, conform SNCDI*. Titlul proiectului: *Excelența academică și valori antreprenoriale - sistem de burse pentru asigurarea oportunităților de formare și dezvoltare a competențelor antreprenoriale ale doctoranzilor și postdoctoranzilor (ANTREPRENORDOC)*. Contract nr. 36355/ 23.05.2019 POCU / 380 / 6 / 13 - Cod SMIS: 123847

Iată un fragment din însemnările autorului:

„Valorile culturale sunt în mare măsură sociale... [...] eu sunt social strivit, dorința mea de anonimat e atât de mare ca dorința unora după neant...”.

Totodată, în articolul intitulat *Nichita Stănescu: Starea poeziei*, Tia Șerbănescu analizează versuri semnate de poet și incluse în antologia apărută la editura Biblioteca pentru toți, ținând să „salute” și acordarea, la început de an, a premiului „Herder” acestuia, „distincție care contribuie la consacrarea peste hotare a originalității și valabilității poeziei românești”.

De asemenea, Boris Buzilă scrie despre *Educația patriotică prin patrimoniul literaturii clasice*, intervievându-l pe criticul Aurel Martin. Din replicile directorului editurii Minerva, reproducem una, ce se demonstrează a fi sugestivă pentru tendința vremii:

„Am publicat și vom publica mai departe creații chemate să cultive, prin mesajul lor, dragostea de patrie, de popor, de tradițiile de luptă ale neamului nostru, ale clasei muncitoare”.

Pe data de 23 ianuarie, Ion Drăgănoiu recenzează volumul de poezii al lui Al. Căprariu, *Mica autobiografie*, remarcând „un flux de expresie contemporan”, „o hipersensibilitate a lectorului modern, dornic să refacă teatrul lumii și într-un mediu familiar” și M. Petroveanu anunță apariția culegii de articole, de eseuri și „marginalii la teme, figuri, situații semnificative pe plan literar, general-cultural sau științific”, *Stil și persoană*, semnată de Ion Vianu, pe care, apropiindu-l de Tudor Vianu, îl consideră „un mânuitor de idei în haine de mare ținută literară”.

În numărul 9720, din 26 ianuarie, Dan Mutașcu prezintă volumul de versuri *Gloria iubirii*, aparținându-i lui Gheorghe Tomozei, prezentat ca scriitor de către Eugen Barbu ca fiind un „zugrav subțire”. Dacă, referindu-se la tomurile anterioare ale poetului (*46 de poeme de dragoste*, *Altair*, *Negru-Vodă* ș.a.), criticul Marian Popa sesiza „idilizarea feerică a realității contingente”, Mutașcu vede în *Gloria ierbii* „un poet social și erotic”.

Al. Hanță, în numărul 9727 din data de 3 februarie, semnează articolul *Literatură a mării responsabilități patriotice*. Menționând reprezentanți de seamă ai sferei literare și culturale, pornind de la Grigore Ureche până la I. Pillat „etc.” și sintetizând contribuțiile acestora, concluzionează că

„orice creație de valoare [...] este, în același timp, un act patriotic. Un patriotism care răzbate din esența lucrurilor, rod al integrării organice a creatorului de artă

în existența poporului său, căruia i se vrea purtător de cuvânt și înainte mergător”.

În numărul 9731 din 7 februarie, Adrian Pîunescu publică poezia *Să ne unim cu toții*. Iată ultima strofă, concludentă pentru mesajul acesteia:

„Trăiască fiii muncii din fabrici și din brazde! / Trăiască demnitatea, partidul, omenia! / Trăiască-n sănătate cârmaciul țării noastre! / Trăiască libertatea! Trăiască România!”.

Mircea Anghelescu, în data de 10 februarie, recenzează volumul lui Gh. Zane, N. Bălcescu. *Opera, omul, epoca*, creat, după cum se precizează și în lucrare, ca „să ajute la înțelegerea condițiilor de formare și evoluție a ideilor sale”. O sevență din articol ce se distinge, pornind de la contribuția lui Bălcescu la „dezvoltarea gândirii economice și sociale”, trimite la „studiul” din 1927, apărut în revista „Viața românească” (redactat „la insistența neiertătoare a lui G. Ibrăileanu”), *Marx și Bălcescu*, ce

„demonstrează că Marx a folosit în *Capitalul*, într-un important capitol referitor la obținerea plus-valorii în agricultură prin supramuncă separată, materialul și concluziile oferite de Bălcescu în studiul publicat anonim în 1850, la Paris, sub titlul *Question économique des Principautés danubiennes*”.

Analizând volumul lui Eugen Barbu, *Incognito*, în numărul 9735 din 12 februarie, Nicolae Balotă accentuează construcția personajului principal, unul „de contrast”, „o conștiință-martor”, „un erou ce păstrează un incognito impus de împrejurări”. Se tratează despre Armand Sachelarie, pe adevăratul său nume Vasile Dănacul, comunist introdus sub o falsă identitate în casa unui secretar de stat, apreciind, în același timp, verva și tensiunea romanului.

Pe data de 14 februarie, în numărul 9737, Veronica Porumbacu anunță și descrie elogios, volumul îngrijit de Constantin Mitru, *Cântec al amintirii*, apărut la editura „Ion Creangă”, ce cuprinde memorii „minunate” ale lui Mihail Sadoveanu, acestea fiind organizate „nu cronologic, ci pe motive, poate, chiar muzicale”.

În același număr al periodicului, despre *Jurnalul I* al lui Titu Maiorescu, apărut la editura Minerva, Tia Șerbănescu notează, în linii mari, că nu cuprinde decât fragmente de esență a celui ce „a contribuit la grăbirea maturizării vieții culturale românești”.

În cadrul rubricii intitulată *Literatura și arta, expresie a vieții și muncii omului societății noastre, a patriotismului său înflăcărat*, din 28 februarie, Tia

Șerbănescu respectă direcția și scrie articolul *Misiunea educativă a literaturii*, notând că această sferă creativă și creatoare

„trebuie să abordeze cu și mai multă îndrăzneală și exigență problemele omului contemporan din țara noastră, constructor al societății socialiste multilateral dezvoltate”,

oferind ca exemple activitatea lui Ov. S. Crohmălniceanu, a lui Paul Anghel, Pop Simion, Dan Tărchilă, a lui Liviu Bratoveanu și a altor scriitori ce „iubesc patria”.

În articolul *În dialog cu cititorul și cu opera*, din data de 4 martie, Tia Șerbănescu analizează volumul lui Nicolae Manolescu, *Teme 2*, ce cuprinde lecturi și/sau articole „de voie”, „la alegere, cu comentarii care trădează, aproape ca un jurnal, preferințele și opțiunile” criticului, „infidel și nostalgic” (*Stilul e profesia, Despre îndoială, Metoda fără critică* ș.a.). Dintre observațiile critice „noi” și, uneori, „incomode”, recenzenta menționează: „imaginea precarității” la Anton Holban, „suspendarea intrigii” și „amânarea acțiunii prin discurs” la Hortensia Papadat Bengescu, „maltratarea realului” la Bacovia, „artificialitatea” personajelor lui Huxley ș.a. Opiniile i se par „exacte și sigure”, emoțiile fiind transmise printr-o „ecuație subtilă a limbajului”.

În profiluri lirice, Adriana Popescu prezintă volumul lui Emil Manu, *Sinteze și antisinteze literare*, ce cuprinde „amintiri literare”, prezentare unor personalități lirice, dar și fișe analitice ale unor creații ale acestora. Printre figurile creatoare, se numără Lucian Blaga, George Călinescu, Tudor Vianu, Ion Minulescu, George Bacovia ș.a. „Procedarea analitică unitară” îi pare autoarei că evidențiază caracterul „afectiv” al criticii profesate de Manu.

Pe 5 martie, Veronica Porumbacu prezintă succint volumul lui Aurel Rău, *Micropoeme*, subliniind, cu precădere, poemele patriotice semnate de acest „poet de mult cunoscut”. Iată o secvență: „Poporul meu e cântul în această seară / [...] Înțeleg clar că îi sunt dator”.

Adriana Iliescu analizează volumul lui Ion Vlad, *Lecturi constructive*, în numărul 9762, criticul studiind

„fenomenul de audiență al faptului artistic”, „psihologia destinatarului și funcțiile literaturii [...], dovedind erudiție și mult discernământ estetic”.

Astfel, se precizează că demersul este realizat „dintr-o perspectivă dinamică asupra culturii românești”, fiind

„sesizat fenomenul dezvoltării dialectice a faptelor de artă și aspectul de continuitate dintre valorile trecutului și cele ale epocii socialiste”.

De asemenea, Tia Șerbănescu recenzează romanul *Galeria cu viță sălbatică* a lui Constantin Țoiu, ce ilustrează „condiția umană în fața istoriei aflată în momente radicale”, considerându-l „o pledoarie pentru apărarea demnității”, pentru „încredere”. În plus, autoarea concluzionează că opera lui Țoiu

„nu constituie numai un act de reconsiderare literară a unei epoci, ci și un act politic de implicare și asumare lucidă a istoriei noastre contemporane”.

În articolul *Istoria literară ca știință a actualizării* din data de 26 martie, Nicolae Balotă, deși punctează curente, direcții, tendințe cultural-artistice, literare ale trecutului, notează sugestiv că „în preluarea moștenirii culturale” ar trebui „să pornim de la principiile politicii culturale a partidului nostru, ale esteticii marxist-leniniste”, reproducând afirmația „tovarășului nostru” Nicolae Ceaușescu:

„O analiză științifică, obiectivă a moștenirii culturale cere disocierea clară a ceea ce a fost înaintat, valoros, a tot ceea ce a exprimat necesitățile progresului social de lucrările și ideile inspirate de ideologia claselor exploatare”.

Victor Vișinescu, în *Militantismul literaturii noastre*, din data de 20 aprilie, pornind de la sintetizarea contribuției personalităților literare de referință, încă din epoca premodernă din spațiul cultural românesc până în „prezent”, ajunge să afirme că:

„noile condiții social-istorice în care se dezvoltă arta și literatura impun ca acestea să fie purtătoare ale aspirațiilor milioanelor de constructori ai socialismului, în formule artistice care să nu facă rabat calității”,

reproducând un subcapitol din Programul adoptat de Congresul al XI-lea al P.C.R., ce solicita

„făurirea unei arte și literaturi de înaltă ținută umanistă, bogată în idei și sentimente nobile, inspirate din viața și munca poporului, din idealurile socialismului și comunismului”.

În numărul 9801 din 29 aprilie, Ion Drăgănoiu dialoghează cu Horia Lovinescu despre *Caracterul politico-educativ al teatrului*. Directorul Teatrului „Nottara”, solicitat fiind a puncta aspecte ce vizează fenomenul teatral „în peisajul culturii contemporane”, în apropierea a 55 de ani de la întemeierea Partidului și a „apropiatului Congres al educației politice și culturii

socialiste”, menționează o serie de manifestări artistice desfășurate în cinstea ambelor evenimente și afirmă că se impune

„cu și mai multă pregnanță accentul pe niște îndatoriri pe care le are teatrul și lumea artistică, în general, față de schimbările care au avut loc în viața noastră politică, socială. Față de creșterile mari înregistrate în aceste domenii. De fapt, însă, sunt continuate și lărgite poziții afirmate încă de la Plenara din 1971, nuanțate de documentele ulterioare de partid, în legătură cu viața ideologică”.

În numărul 9827, 29 mai, Radu Popescu scrie articolul *Progresul dramaturgiei noastre*, în urma încheierii „Decadei dramaturgiei românești”, organizată de Consiliul culturii și educației socialiste, „în pregătirea” Congresului educației politice și culturii socialiste, notând că:

„Dramaturgia noastră – fără îndoială, bună și mereu în progres – nu deschisese, încă, foarte multe drumuri. Și, desigur, nici nu-și crease, încă, numeroși dramaturgi care să pornească pe aceste drumuri, fără a se rătăci sau fără a se poticni la primii pași. Cu anii, și mai ales, cu ultimii vreo zece, și, mai ales, cu ultimii vreo cinci, această situație s-a schimbat. Cultura nouă a intrat în perioada de maturitate. Societatea noastră socialistă a intrat în perioada de multilateralitate a dezvoltării.[...]Stimularea de partid a misiunii patriotice, civice, educative s-a exercitat, fără îndoială, cu egală intensitate și spornicie, pe întreaga suprafață a culturii și artei.[...]În ajunul Congresului, s-au putut catagrafia câte cincizeci de premiere originale pe stagiune și s-au putut elibera «buletine de identitate» pentru o sută de dramaturgi, mai noi sau mai vechi, dar toți în plină productivitate și emulație.[...]Cu această constatare îmbucurătoare, pășim pragul Congresului.”.

Aurel Martin scrie despre *Sentimentul patriei în lirica actuală*, pe data de 9 iunie, în numărul 9836, notând că acesta este „funciar”,

„major, definitoriu pentru identitatea națională a poetului, pentru orizonturile lui. [...] Conștiința e amplificată liric prin reverberațiile pe care Programul ideologic al Partidului Comunist Român le cunoaște la scară națională [...], prin îndemnul adresat creatorilor la Congresul educației politice și al culturii socialiste de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a sorbi apa limpede, răcoritoare și veșnic vie a izvoarelor patriei noastre socialiste. Numeroase volume stau dovadă. [...] De la Mihai Beniuc, Virgil Teodorescu sau Szemier Ferenc la Dan Mutașcu sau Mircea Dinescu. Generațiile întâlnindu-se în spațiul aceluiași laitmotiv: patria.”.

În plus, autorul menționează că: „timbul vocii” lui Ștefan Aug. Doinaș nu poate fi confundat cu cel al lui Tiberiu Uta, că „opțiunea tematică” a lui

Adrian Păunescu, „oricât de cuprinzătoare ar fi ea, nu vizează aceleași teritorii lirice ca acelea cutreierate de Petre Ghelmez sau de George Țârnea”, și de mulți alții.

Autorul observă că „sentimentul patriei” cunoaște un statut artistic „deloc uniformizat”, înregistrând „dimpotrivă, prin sinceritatea lui, o gamă cromatică niciodată atinsă în epocile anterioare”. Nichita Stănescu, Marin Sorescu sau Vasile Nicolescu

„își păstrează, indiferent de temă, modul lor personal de a-și reprezenta lumea. Cum și-l păstrează Mihai Beniuc în *Patrula de noapte*, Meliusz Jozsef în *Arena* sau Adrian Păunescu în *Istoria unei secunde*. Fiecare dialogând cu patria. Ca entitate concretă. Dar, mai ales, ca adevăr vital, asumat, la scara idealurilor comuniste”.

În numărul 9841 din 15 iunie, pe parcursul întregului articol *Patria și poezia*, Gheorghe Tomozei își exprimă credința că poezia românească patriotică „se poate constitui într-o mare operă colectivă”, capabilă să se impună în literatura universală, și aceasta, pentru că

„e meritul poezilor contemporani că și-au făcut, mărturisit un rost existențial din incantarea ideii de patrie. Toate marile peneadaugă noi versuri *Poemei Patriei*”.

În numărul 9843 din 17 iunie, Mihail Petroveanu analizează *Cartea Oltului*, a lui Geo Bogza. Deși scrișă „în ultimii ani ai vechii orânduiri”, ține să menționeze personajele a căror „existență” este marcată de „Oltul ca erou”, mineri, țărani, lucrători din carierele de piatră ș.a. Opera este văzută ca o *Cîntare a României*, particularitățile de construcție și de conținut „ridicându-l pe Geo Bogza mai sus de Hogaș, lângă un Bălcescu, un Russo”.

În numărul 9858, 5 iulie, Ion Drăgănoiu scrie despre *Literatura română în lume*, pornind de la afirmația cu rol director a lui Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste: „[...]promovăm dezvoltarea largă a schimburilor și contactelor cultural-științifice internaționale”, accentuând „rolul deosebit pe care-l joacă cultura în mai buna cunoaștere și apropiere între popoare, în dezvoltarea colaborării și păcii în întreaga lume”. Astfel, inventariază traducerile operelor autorilor români în afara granițelor, de la Philippide până la Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu, Nina Cassian, Gellu Naum, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Petre Stoica ș.a., până în „prezent”, pentru a demonstra eforturile Partidului și Patriei de a se remarca „în lume”.

În dialog cu Eugen Simion, de pe data de 19 iulie, Tia Șerbănescu apelează la afirmația acestuia pentru a-și intitula articolul, respectiv

Angajarea criticii înseamnă însăși angajarea literaturii. Prezentat ca „tânărul critic” ale cărui cărți „au devenit puncte de reper în discutarea literaturii actuale”, ce publicase în urmă cu doi ani *Scriitori români de azi*, acesta precizează, în completarea anterioarei enunțări:

„[critica – n.n.] trebuie să lupte pentru adevărul literaturii și pentru impunerea valorilor. Un critic care-și exprimă adeziunea la niște principii revoluționare, dar care, în analiză, adoptă o atitudine de conservatorism, trăiește într-o contradicție care-i va fi fatală”.

Pregătind volumul al doilea al operei *Scriitori...*, vocația criticului este vizibilă, deoarece aproape refuză a mai recenza, deoarece „modul meu de a înțelege critica s-a schimbat”. Aproape de realizarea unei istorii a literaturii, criticul „ia pulsul vremii” și menționează:

„Oamenii manifestă interes pentru asemenea cărți în care istoria nu este prezentată în aspectele ei festive, ci în profunzimea ei, aceea care a regizat destinul omului în veacul nostru. Cred că literatura, proza de azi au încă nevoie de o baie de istorie, de o baie de realism”.

Analizând *Pompierul și opera*, volum cu „titlu urmuzian” al lui Ion Băieșu, ce cuprinde schițe umoristice, pe data de 23 iulie, Tia Șerbănescu notează că evidențiază

„semidoctii asupra cărora «impactul» cu mijloacele de informare a produs ravagii lingvistice și nu numai. Sunt, într-o oarecare măsură, personaje comune și prozei lui Tudor Mazilu, cu deosebirea că, în vreme ce Ion Băieșu exploatează comicul involuntar al existenței acestora, Mazilu îngroașă tonul până la sarcasm, deformându-le cu ostentație”.

În urma abordării, conchide, totuși, că umorul creat, „popular, oral, cel mai adesea plăcut” este „pândit, uneori, și de primejdia facilității”.

În numărul 9884 din data de 4 august, pornind de la ideea că în istoria culturilor sunt „momente favorabile sintezelor și discuțiilor teoretice”, Emil Manu scrie articolul *Militantismul literaturii*, considerând Congresul educației politice și al culturii sociale ca fiind unul dintre acestea. În acest sens, prezintă colecția Permanențe-Perspective, apărută sub tiparul editurii Eminescu și precizează că, prin conținut,

„contribuie la impunerea conceptului de literatură militantă”, de altfel, *militantismul* fiind definit în lucrare „ca o opțiune estetică și civică, ca o permanentă «vocație a literaturii române»”.

În articolul intitulat *Un realism al lucidității revoluționare* (nr. 9888), chiar dacă pornește în demersul său analitic de la afirmația lui Cervantes, „Acela care nu vede decât ceea ce există este un orb”, George Bălăiță reproduce și răspunsul dat de Ceaușescu într-un ziar german, referitor la cincinalul 1971-1975, ce puncta „rezultate remarcabile” în toate domeniile, dar care prevedea, printre altele, și „participarea mai largă a maselor populare la conducerea diferitelor sectoare de activitate”. Lui Bălăiță i se pare că „scrisul” secretarului general este unul de „un rar echilibru, atât în expunere, cât și în gândire. [...] O pildă de realism asupra căreia s-ar cuveni ca scriitorul să mediteze”, căci „realitatea noastră de azi” reprezintă „un climat de dezvoltare firească, armonioasă, echilibrată”, ce „are nevoie de cărți care s-o exprime”.

Dialogând cu Dumitru Micu, pe data de 11 august, Tia Șerbănescu semnează articolul *Această literatură majoră, dedicată omului de azi*. Iată câteva fragmente sugestive din răspunsurile oferite de critic, referitoare la literatura „contemporană”:

„[...] romanele – citadine sau rurale – se înscriu în definiția realismului autentic. Și, în general, în toate genurile literare există această sincronizare a celor mai avansate forme de artă din întreaga lume cu spiritul epocii noastre”.

Dorindu-și a realiza o istorie literară, precizează că:

„E în interesul vital al literaturii să-și însușească limbajul modern, dar și să-și ia substanță din izvorul dătător de viață al realității naționale, pentru că numai astfel poate comunica un suflet particular, propriu. Iar critica, prin definiție, e chemată să sprijine tocmai această literatură majoră, dedicată omului nou de astăzi”.

În numărul 9927 din 24 septembrie, Ion Dodu Bălan prezintă apariția volumului critic semnat de George Gană, *Opera literară a lui Lucian Blaga*, menționând că, de-a lungul lucrării, „plăcută prin frumusețea expresiei, prin noutatea și varietatea punctelor de vedere”, se „încearcă o schiță de portret pentru a defini într-o sinteză elementele care compun spiritul autorului unei opere atât de impunătoare”. De asemenea, Adrian Păunescu publică poezia *Cuvinte pentru omenia din om* în numărul 9940 din data de 9 octombrie.

În articolul *Critica literară, un act politic și etic* (nr. 9943, 13 octombrie), Radu Piciu reproduce convorbirea purtată cu Mircea Zăciu, care afirmă că:

„Astăzi, un critic nu poate «jongla» cu aprecierile unei opere, unui scriitor în afara principiilor socialiste. Cred că trebuie situată în afara acestor principii și

critica superficială, tentată să eludeze analiza obiectivă, științifică a lucrărilor de dragul unor aprecieri formale, de complezență.”

Referitor la faptul că „după eliberare” nu a apărut nicio istorie completă a literaturii române, Dumitru Micu precizează că se fac eforturi pentru a se elabora și că:

„De pildă, nu cred că un vechi handicap (perioada veche și premodernă) mai stă în picioare: contribuții serioase s-au publicat ana de an și avem azi o mult mai clară idee despre acele etape[...]. Și ele nu vor mai fi simple repetări ale mai vechilor optici din istoriile lui Iorga, Cartoian, Lovinescu, Călinescu. Ele vor exprima întru totul optica, sensibilitatea și receptivitatea epocii noastre socialiste”.

De asemenea, Radu Popescu prezintă montarea piesei *Plicul* de Liviu Rebreanu la Teatrul de Comedie, apreciind însă că autorul, în ciuda operelor dramatice scrise, amintim și *Apostolii*, *Cadrilul*, „nu și-a pus talentul în comedii”.

Pe 25 octombrie, Mircea Macaș scrie articolul *Militantismul artei, un imperativ etic*, considerându-l „o trăsătură esențială [...] ce exprimă fondul adânc uman al literaturii și îi asigură dinamismul ei constructiv”. De asemenea, apreciază că:

„Este dimensiunea principală a efortului contemporan, prin care se conturează premisele orânduirii sociale de mâine în perspectiva luminoasă a zorilor comunismului”.

În articolul *Vitalitatea literaturii române de azi (I)*, din 26 noiembrie, Dan Zamfirescu, pornind de la ideea că „timp de un secol, problema majoră a culturii românești” a fost „făurirea” unei literaturi, a unor creații artistice „în stare să așeze poporul nostru în rând cu acele popoare și culturi mai avantajate de istorie”, punctează că

„în momentul de față, împlinirea programului de făurire a omului nou în patria noastră [...] pe armătura de oțel a socialismului științific – ideologia revoluționară a veacului – înseamnă tocmai îndeplinirea unei sarcini cu valențe universale. Și, ca atare, universalizarea reală a culturii românești socialiste”.

În partea a II-a (nr. 9983, 29 noiembrie), abordând aceeași tematică, *Vitalitatea literaturii române de azi*, Dan Zamfirescu prezintă apreciativ demersul critic întreprins de Eugen Barbu, prin realizarea lucrării *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*, din care a apărut, „momentan”, primul volum, *Poezia română contemporană*. În ciuda

anumitor lipsuri ale tomului, Zamfirescu îl aşază pe autor alături de Densusianu, Iorga, Lovinescu şi Călinescu, opera sa părându-i că a reuşit să evidenţieze evoluţia culturii româneşti „de azi”.

În data de 6 decembrie, nr. 9989, Nicolae Balotă propune un discurs reflexiv despre *Prezenţa morală şi social-politică a operei literare*, argumentând importanţa acestor particularităţi pentru o creaţie „dedicată prezentului”.

În articolul *Critica şi istoria literară faţă de unele probleme culturale actuale* (I), numărul 9995, 13 decembrie, Dan Zamfirescu punctează aspecte ce necesită reevaluare, pentru o raliere la spiritul „prezentului”, pentru a nu împiedica „transformarea, creşterea firească” a culturii româneşti. Sugerând „evitarea izolării creatorului de tumultul realităţii” naţionale, căci unii autori devin „prizonieri ai «aventurii spirituale» a lumii occidentale”, atrage atenţia şi asupra atitudinii faţă de

„nepreţuita moştenire a *culturii populare* şi faţă de ethosul, încă viu, al unei clase în plină şi radicală transformare: ţărănimea.[...] Toată marea cultură română modernă ia partea ţăranului şi îşi caută temeliile, ethosul, în cosmosul ţărănesc: de la Vasile Alecsandri la Lucian Blaga, de la *Cântecele populare ale românilor* la *Elogiul satului românesc*. [...] Or, acest destin a ajuns, în epoca noastră, într-o etapă crucială. [...] Simplul fapt că, în numai două decenii, numărul celor ocupaţi în agricultură nu va depăşi o cincime din populaţia ţării şi că ei vor fi, de fapt, *muncitori agricoli* este suficient să ne dea o idee de amploarea acestor transformări”,

de care ar trebui să se ţină cont. În partea a II-a (nr. 9996, 14 decembrie), abordând acelaşi subiect, *Critica şi istoria literară faţă de unele probleme culturale actuale*, Dan Zamfirescu, întrebând ce se va întâmpla cu „cosmosul spiritual purtat şi făurit de ţărănime”, menţionează că „generaţiile viitoare, născute în *orăşelele* agricole, nu se vor mai deosebi ca experienţă de viaţă, de locuitorii Capitalei”. Astfel, „din această sinteză, [...] poate să se nască – şi se naşte realmente – o splendidă naţiune română socialistă, al cărei ethos nou poate propulsa o mare cultură”.

Pe data de 15 decembrie, în numărul 9997, Tia Şerbănescu analizează volumul lui Ştefan Bănulescu, *Scrisori provinciale*, despre care notează că:

„este cartea unor obsesii literare, un tratat despre literatură şi efectele ei, este cartea unui prozator a cărui încredere în scris nu dovedeşte numai talent, ci şi profesionalism”.

Radu Popescu, pe data de 22 decembrie, prezintă succint montarea operei *Zalmolxe* de Lucian Blaga la Teatrul Giuleşti (Sala Comedia),

„salutând” inițiativa, căci dramaturgia autorului „multă vreme uitată”, „niciodată prea cercetată de teatre”, trebuie „reactualizată și revalorificată”.

Această radiografie sumativă a articolelor publicate în anul 1976 în „România liberă” (care a fost dezvoltată anterior în articolele aferente ale „Cronologiei vieții literare românești postbelice”) surprinde specificul climatului „literaturii vremii” și al direcțiilor ei ideologizante.

După cum se poate observa, periodicul inventariază forme de manifestare culturală ale unor personalități ce au influențat sfera culturală din spațiul autohton și nu numai, eventualele interpretări fiind deschise.

BIBLIOGRAFIE:

„România liberă” (Cotidianul Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste), 1976.

LITERARY ASPECTS REFLECTED IN THE „FREE ROMANIA” JOURNAL (1976)

Abstract: „România liberă” (Daily paper of the National Council of the Socialist Unity Front), 1976, Year XXXIV lists, among other things, the various interventions of renowned cultural personalities. Thus, the position they had in relation to the communist regime is highlighted, as well as the attempts, the efforts made to support creation, literary art.

Keywords: „România liberă” (Daily paper of the National Council of the Socialist Unity Front), 1976, communist regime, literary art.